

ЖУРА́ВНЕ — селище міського типу Жидачівського району **Львівської області**. Центр селищ. ради, якій підпорядк. с. Новошини. Знаходиться на правому березі Дністра, вище гирла р. Свіча, за 84 км від обл. центру та за 20 км від залізнич. ст. Жидачів. Площа 4,5 км². Насел. 3655 осіб (2001, складає 94,9 % до 1989), переважно українці. Вперше згадується в писем. джерелах 1-ї пол. 15 ст. У книгах Галиц. гродського суду за 1445 Ж. фігурує як містечко. Воно виникло на важливому водному шляху, яким з Прикарпаття проходили турец. валки з сіллю та ін. товарами на Пд. Сх. України. Згодом стало осередком видобутку та оброблення алебастру. 1468 земський власник Я. Ходорівський заснував у Ж. римо-католич. парафію. 1563 Ж. надано Магдебур. право і дозвіл влаштовувати щотижневі базари та двічі на рік ярмарки. Насел. брало участь у Визв. війні під проводом Б. Хмельницького. 1676 побл. Ж. відбувся бій між польс. військом (входили й козац. загони) короля Яна III Собеського та 100-тисяч. турец. армією Ібрагіма Шейтана, в результаті якої турки зазнали поразки. 17(27) жовтня підписано Журавнен. мирний договір, який ознаменував завершення польс.-турец. війни 1673–76. У двохсоту річницю цих подій у м-ку встановлено пам'ятний знак у формі кам'яної колони на

високому постаменті, який зберігся донині. Після 1-го поділу Польщі 1772 Ж. відійшло до Австрії (від 1867 — Австро-Угорщина). Від 1790 — у власності А. Жебровського, який зробив значний вклад у розвиток центр. частини. Після розпаду Австро-Угорщини увійшло до складу ЗУНР. 1919–39 — у межах Польщі, від 1939 — УРСР. Від липня 1941 до серпня 1944 — під нім.-фашист. окупацією. До серед. 1950-х рр. продовжувало боротьбу підпілля ОУН-УПА. У січні 1946 у засідці, влаштованій відділом Рісі УПА на дорозі Ж.-с. Монастирець, загинуло командування рад. військ. частини, розквартир. у навколиш. селах. 1940–59 — райцентр, від 1957 — смт. У Ж. — заг.-осв. школа, дитсадок; Нар. дім, 2 б-ки; лікарня, стаціонарне відділ. Жидачів. протитуберкульоз. диспансеру, дит. протитуберкульоз. санаторій. Пам'ятки архітектури: міська ратуша, синагога (18 ст.), палац Чарторийських (поч. 20 ст.; нині дит. протитуберкульоз. санаторій, на його тер. — дендропарк, в якому ростуть 300-річне тюльпан. дерево, гінго, стробус). Серед видат. уродженців — один із основоположників польс. літ-ри, письменник, філософ 16 ст. М. Рей (на ратуші встановлено мемор. дошку), мистецтвознавець, етнограф і колекціонер **В. Вітрук**.

Я. М. Колос

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Журавне / Я. М. Колос // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2009. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-18483>. — Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).